

Ursala U. *Virgini*

De

VERITATE ÆSTHETICA

Disfertatio.

Cujus

Partem Primam,

Venia Amplisf. Ord. Pbil. Aboënsf.

Publico examini modeste offerunt

Mag. MICHAËL CHORÆUS,

Stip. Reg.

Et

CHRIST. GUMMERUS,

Ostrobotnienfes.

In Auditorio Majori d. 12 Junii 1799.

Horis a. m. solitis.

A B O Æ,

In Officina FRENCKELLIANA.

VIRO

PLURIMUM REVERENDO ATQUE PRÆCLARISSIMO,

DOMINO MAGISTRO

JOHANNI GUMMERO,

PASTORI ECCLESiarUM, QUÆ DEO IN LAPPO COLLIGUNTUR, MERITISSIMO,

PARENTI INDULGENTISSIMO,

Internum mentis ardorem, sincerum votum, atque nunquam morituram beneficiorum memoriam publice declarat

filii obediens

CHRIST. GUMMER.

DE

VERITATE ÆSTHETICA.

§. I.

In profundo, ut ait Cicero, demersa est veritas & abstrusa puteo: qua indicatum vult imagine, non simul eam amplecti concessum esse mortalibus, sed repeita industria atque sensim fieri oportere. Mihi quidem magis arridet, ut in alto positam veritatem spectemus; scilicet os sublime natura dedit hominibus atque sidera jus sit intueri, nimirum ut sic veritatis dulcissimo pasceremus oculos spectaculo. Ibi in throno, non auro quidem, sed nescio qua cœlesti materie confecto, sedet atque in terram oculos conjicit hominumque conamina læta interdum, miserans sæpius considerat. Illi autem, quos sapientium nomine insignire juvat, morem omnes imitantur naturæ scrutatorum, qui suis prismatibus lucem e cœlo detraunt collectosque radios dulcissimo mortalibus permittunt esse spectaculo. At vides quam diversi sint radii isti colorum respectu; ita etiam veritas varia, nec tamen nitor ejus fucatus. Sic exoritur veritas physica, historica, mathematica & quæ sunt reliquæ, quibus omnibus veluti *Gratiis*:

"Facies non omnibus una

"Nec diversa tamen, qualem decet esse Sororum.

A

Hac

Hac quidem qualicunque similitudine non quidem rem explicare, sed aditum solummodo ad illam accuratiori examini subjiciendam nobis volumus parare. Scilicet, ut ille nequaquam est sapiens, qui contendit, omnes veritates nos posse simul amplecti; ita nemo sane contenderit, omnes humanæ rationi fore impervias.

Verum enim vero, omnes inter, quas humana ratio sibi acquirere potest, veritates, illa, quæ logica appellari solet, reliquis veluti fundamento est, aque, ut ita dicam, iis imperat. Hanc autem ita definiunt Philosophi, ut sit convenientia res inter & nostras cogitationes. Sed non tantum de cogitatione quæritur, sed ad verba etiam attendendum, quibus, quæ ipse sentio, cum aliis communicare voluero. Tria igitur omnino hinc existunt momenta, quæ ad veritatem constituendam pertinent: *Res ipsa, cogitatio mea*, sive ut volunt Philosophi, *Idea*, & verba dei, que quibus sententiam exprimere possim. Si autem iam inter objectum, (ut loquuntur), quod animi tuum afficit, ac ideam, quæ inde formatur & dei, que inter hanc & vocabula nulla intercedat discrepantia, nulla exoriatur pugna, sed vim & naturam alterius altera referat, habes profecto illam, quam quæris veritatem. a) Sed exfurgat fortassis aliquis

a) "Alle mögliche und wirkliche Dinge, haben sie gesagt sind gleichsam die Urbilder, unser Begriffe und Gedan-

qui magno ore clamitet; unde scis, non plures inesse rebus proprietates, ac tu invenis? Unde scis, has ipsas, quas perspicere tibi videris, revera rebus inesse? Fuerunt sane & forsitan adhuc sunt, qui omne animi sensuumque iudicium aspernati, nihil eorum, quæ sentimus, verum esse contendere non dubitent; horum autem argumenta, dicam an somnia, ut refellam, quis ego, aut quæ in me facultas? nobis tamen extra omnem dubitationis aleam posita habetur veritas. Ubi enim rem mihi repræsentavero, ubi ab omnibus aliis illam distinguere omnesque ejus proprietates recensere valuero; credo equidem, hanc rem esse hanc & non aliam; credo, illam revera existere atque si aliis hanc rem descripsero, credo equidem, ejus imaginem me exhibuisse veram. Hac contentus sum pervasione, eadem contenti fuerunt sapientissimi mortaliū & ita nati sumus omnes, ut illa contenti simus. Fateor quidem adhuc quæri posse, annon illo ipso momento, quo res mihi obveniat, formam induat aliam ac quam revera habet, talem nempe, ut possit in mentem nostram intrare, haud aliter ac metalla

A 2

liqui-

"ken die Abbildungen derselben; und die Worte wie die Schattenrisse der Gedanken. Wenn die Abbildung nichts mehr und nichts weniger enthält, als dem Vorbilde zukömmt, und der Schattenriss richtig andeutet, was in der Abbildung enthalten ist, so ist zwischen allen Dingen die vollständigste Uebereinstimmung, und diese nennen wir Wahrheit. Cfr. Moses Mendelssohns Morgenstunden, pag. 4."

liquefacta similitudinem recipientia formarum, in quibus funduntur. Sed hæc quæstio luxuriantis phantasiæ, non rationis judicantis est. Ita comparatæ sunt animi nostri facultates, ut rem arripiant atque illam revera se arripuisse credant. Ad altius certitudinis culmen ascendere neque concessum nobis est, neque juvat. Manet quidem res ipsa suo loco immota; sed imaginem illam cupide arripimus, atque cum aliis illam communicare studentes, veri quidquam illis nos tribuere certo certius persuasi sumus. Hanc autem convenientiam rem inter & ideas nostras, inter has autem & signa, quibus sensus nostros exprimimus, uno nomine veritatem appellare & possumus & debemus.

Hæc vero logica veritas late suum extendit imperium atque omnibus Scientiis, omnibus artibus leges fert sanctissimas. *b)* Si autem ad litteras, uti dicuntur elegantiores, illam referre voluerimus, elicitur exinde hæc regula, quod ea quæ repræsentare optaverint Auctores, secundum rei naturam repræsentare debeant. Exoritur hinc veritas illa æsthetica, de cuius necessitate, natura & in omnia, sive eloquentiæ, sive poëseos genera inque ornamenta quavis vi,
bre-

b) "Il y a une logique secrète qui doit régner dans tout ce qu'on dit & même dans les passions les plus violentes: sans cette logique, on ne parle qu'au hazard, on débite des vers qui ne sont que de vers; le bon sens doit animer jusqu'au délire de l'amour. Vid. Poétique de Voltaire, pag. 47.

breviter disserere animus incitat. Sed quoniam materies hæc non minus difficilis est tractatu, quam nobilissima & quæ nos delectet potentissima, nescio qua ratione benigniorem iudicium optime expetamus censuram, nisi hac forte, ut nihil omnino oremus.

§. II.

Jam primum omnium satis constat, veritate e vita humana sublata nihil superesse, quod immortalem animum ad celsiora quævis natum, quam ut in terrena sæce cogitationes defigat suas, delectet. Ita quidem nati & conformati sumus omnes, ut verum semper invenire studeamus: invento autem isto summo opere delectemur. Atque vel hinc patet, quantum ad felicitatem mortalium promovendam conferat diva illa veritas. Veritatem finem fuisse, ad quem tenderunt præteritorum Sapientes sæculorum, ad quem nos hodie tendimus, ad quem nostri nepotes & quotquot ab illis nascentur tendent, quis dubitaverit? Hoc autem numquam sane fieret, nisi insitum atque innatum esset hominibus veritatem quærendi studium atque in omnibus rebus exigendi. Tria omnino sunt omnium humanarum actionum incitamenta, omnis felicitatis nostræ fundamenta. Bonitatem nempe, veritatem atque pulchritudinem, ut rem exprimunt Philosophi. Has autem inter tam arctus intercedit nexus, ac illas inter animi nostri facultates, quibus lætissima vi imperant. Qui itaque bonum a vero di-

vellere conaretur, is omnino harmoniam rationem inter & intellectum tolleret, quæ harmonia ut rite conservetur, omnes contra allaborare debemus. Idem etiam de vero & pulchro inter se comparatis valere arbitramur; adeoque arctissimum, quo inter se juncta sunt, amicitiae vinculum qui dissolvere vellet, is omnino ipsius naturæ leges violaret, sapientissimæ illius naturæ, quæ rationem, intellectum imaginandi sentiendique facultatem in una eademque domo collocavit atque fororioro nexu conjunxit. Vel ex hoc philosophico, si ita loqui fas est, argumento concludas, quantæ sit in litteris elegantioribus necessitatis veritas, de qua disputamus. Quod apertius ei constabit, qui ad veri falsique effectum animum advertere operæ pretium duxerit; is enim omnino non in litteris modo elegantioribus veritatem postulabit, sed cum Spartano, c) qui Sophistæ, se quavis argumentandi ratione vera vel falsa Auditorum animis fore imperitaturum glorianti, respondit quærens, O Dii immortales! quæ est ars, quæ veritate possit carere? unum faciet. Omnis delectatio innitatur necesse est persuasione veritatis; ad quam quidem veritatem raro directe attendimus, sed quæ nihilominus fundamentum est omnis pulchri, æque ac circulatio sanguis.

c) "Beym Himmel es giebt keine Kunst, und es wird nie eine Kunst seyn, denn Grund nicht Warbeit sey. Vid. "Allgemeine Theorie der Schöne Künste, von Joh. G. Sulzer, vocab. Wahrheit."

guinis prima est causa venustatis valetudinisque, quamvis illam haud consideremus. In Scientiis ipsa persuasio summam parit delectationem. Quære a Philosopho: an ullam ex argumento clare & feliciter enodato persentiscat voluptatem? & invenies illum ita inde captum, ut præ lætitia & gaudio vix respondendi tempus habeat. Quære a Mathematico: an ex curvis suis lineis spectatis cognitisque, gratum quendam perspiciat sensum? & Tibi respondebit, se ex uno problemate resoluta, plus vel saltem non minus haurire delectationis, ac Poëta ex lecto *Homero*, pulchri illo oceano. Psychologorum est, causam hujus ex vero delectationis explicare. Omne sane, quod mentem sine molestia occupat, omne quod harmoniam quandam cum nostris facultatibus habet, id ejusmodi est naturæ, ut moveat, ut mentem quasi titillet; isti autem motus ab ipsa ratione, ab intellectu transferuntur ad sensus omnes, atque hinc forsitan jucunditas illa, quam percipimus. Sed in Scientiis veritas primus est finis, in artibus elegantioribus prima regula. In illis sola delectamur veritate, in his multis aliis rebus, sed non tamen sine illa. Quæ si abest, nihil omnino grati persentimus; si autem adest, non ea sola entusiasmum efficiat. Sistas mihi virginem, cujus color auroram quasi in certamen provocare videatur, sed en fucatus est, non est naturæ; ipius manus pia hac fraude pristinas ei reddere conata fuit veneres atque juvenum amores allicere; Quid accidet? Rideo, si possum, vel etiam quod gravius est,

contemno ejusmodi pulchritudinem. Sed si non vultus tantum, verum tota corporis figura artis ope pulcherrima mihi obvenit; sentio quidem pectus incitari, at mox ruit tota venustas, ubi larva fuerit exuta atque illico evanescit gratisimus, quo perfusus sum, sensus. Ejusmodi falsitas, sive in artibus sive in litteris deprehensa fuerit elegantioribus dupplicis generis edere solet effectus. Aut enim indignationem, aut etiam risum movet. Si quid sit, quod majoris momenti habeatur, quod ad nostram felicitatem aliqua ratione conferat, quod autem pervertat & conturbet artifex, sentimus animum ira aut indignatione incendi atque, quo ipsi laboramus doloris tædiique sensum, in molestiæ nostræ auctorem dolvere cupimus. Si Pictor, ut hoc utamur exemplo, carissimi parentis, fratris vel amici, vel ut fortius sumamus exemplum, si amicæ dulcissimæ imaginem exprimeret atque in monstrum horrendum effingeret illam, quam nos adoramus pulchritudinem; quomodo illum tolerare possemus? Si autem idem pictor tigrim & leonem depicturus, selem redderet & nihilo tamen minus effigiem illam tigrim esse firmiter ipse teneret; quis risum continere posset? Hic est falsitatis in omnibus artibus effectus. Si autem artes, quæ quidem in se nobiles sunt, sed tamen litteris elegantioribus postponendæ, tanto studio veritatem debent sectari; quis dubitet, sanctissimam eandem poëtis oratoribusque observandam esse legem? Si saltatores suum rythmum adcuratissime observant, si musici falsum mo-

dum

dum ac numerum vel falso juramento horridiorem judicant; nonne etiam Poëtæ & Oratores summum veritati statuere debent pretium?

§. III.

Finem litterarum elegantiorum nobilem esse, longa non eget demonstratione. Sed sunt, qui in alto hunc collocent finem, adeo ut nihil in vita humana excellentius possis excogitare. Et quidem sensum sublimis morali hominis sensui affinem esse, vel ex eo concludere possumus, quod animus quavis elegantia æsthetica vivide percussus, omne altum sentiat, omne magnum suspiciat, omne quod veritatem spirat & nobile pectus, amet atque illos amplectendi desiderio flagret, qui generi humano lucem felicitatemque attulerunt. Omnes quoque, quotquot regulas præscripserint artibus elegantioribus, primam virtutem, qua ornatus sit oportet Poëta aut Orator virtutem ipsam constituerunt. Si hoc verum est, quod nos quidem ita esse optamus, ac si ad honestatem tuendam conferre debeant litteræ elegantiores; quis non videat, quanta religione veritatem debeant observare? Nullum igitur pretium neque doctæ *Horatii* Lyræ, neque jucundissimæ *Tibulli* fistulæ, neque molli *Ovidii* ingenio, ne ipsius quidem *Homeri* majestati, nisi veritatem ubique amaverint. Est itaque non Poëtis tantum, verum etiam Oratoribus identidem mente repetenda egregia hæc regula, ex Poë-

B

mate

mate hausta, cujus numquam diminuet dies pretium ac dignissimo, quod ad sepulchrum *Kellgrenianum* canerent tritissimæ Musæ:

*Men hvad är Skönheten af Bildningsgåfvans drag?
 hvad är af Sångens röst det starka eller ljufva?
 hon ofs förskräcka må med Dunder-Gudens slag
 hon må förtjuså ofs med suckningens behag
 af Myrten skogens Turturdufva;
 Om Himlen Unge Man ej skänkte dig en själ
 med kraft at sig mot våld och list och flård bemanna,
 ljus i sin flyckt up til det sanna
 och brinnande för människjors vål.*

Sed modestissimæ sunt Musæ. Si quid Religioni, moribus aliquid ferre auxilii valuerint, inde sibi gratulantur atque sanctissime pollicentur, se pro modulo virum ad nobilissimum finem velle conferre; sed maximum tamen, quem præstare possunt effectum in delectando, in movendo ponunt. Omnes autem viæ, quibus ad hunc finem adjuvandum contendere solent litteræ elegantiores, in unum locum convergunt, atque ibi situm est pulchrum illud, de quo tantum scripserunt atque sudarunt Eruditi. Hujus naturam explicare, neque nostræ facultati, neque huic operæ convenit. Sed si probatur hic ultimus litterarum elegantiorum finis, quæstio oritur: an ex hoc novum pro necessitate veritatis in omnibus nobilioribus

ribus artibus colendæ desumere valeamus argumentum. Antea quidem monuimus, omnia vera delectationem parere, falsa omnia sive tædium sive risum; atque hoc etiam hic repetere non gravat. Nisi igitur sibimet ipsis adversari voluerint Auctores, veritati summam necesse est dent operam, sine qua nulla excitari potest delectatio: adeoque vel Syllogismo, quo quidem argumentandi genere Philosophorum, nullum certius agnoscitur, sed habitu paullo lætiori induto, veritatem assertionis nostræ probare possumus. Si autem quæstionem injiceret nobis aliquis de veritate præmissarum, (scilicet falsa quævis naturæ nostræ esse contraria, vera autem aptissima ad voluptatem excitandam,) rursus ad experientiam provocamus, neque altiore certitudinis gradum attingere mortalibus datum est. Unde autem *Homero*, unde *Demostheni* atque *Horatio* tanta auctoritas? tanta laus? si ab ipsa fabula usque ad elocutionis partem Scripta illorum examinare volueris, invenies, eos veritatis sanctissime observasse præcepta. Sed fuerunt homines & humana sorte haud exemti: interdum itaque errarunt & veritatis viam deseruerunt: quo autem facto & illi indignationem pariunt. Sic *Horatius* de *Homero*:

Indignor quando bonus dormitat Homerus.

Sic multi Critici plura etiam *Horatio* objecerunt falsarum vel sententiarum vel imaginum crimina, nec ullum tanta auctoritate munitum fuit nomen, ut falsi-

tatem defendere valeret: unde firmissimum pro necessitate veritatis æstheticæ observandæ desumere licet argumentum. Sed quomodo dicimus immortales, quos sæcula obstupuerunt & adhuc obstupescunt, Auctores veritati diligenter studuisse, atque sic æternam gloriam esse consecutos; non inde aliquem in eam inducere volumus opinionem, quasi præcipuum veritas servata fuisset immortalium ingeniorum meritum. Id antea innuimus, id hoc loco monemus. Palatium vides splendidissimum, omnia, quæ ars in sua potestate habet, adhibita sunt ad illud ornandum adjuncta, ordo, decus, splendor, majestas, oculos tuos præstringunt; sed adeo tamen præstringere non debeat, ut ipsum, cui innitatur vasta moles, fundamentum haud valeas animadvertere. Hoc fundamentum lubricum est, est in arena positum; caveas igitur Tibi, quæso, ne prope accedas; ingens ista moles tuo capiti forsan incidere atque spem tuam teque ipsum ruina sepelient. Hæc est imago veritatis æstheticæ: sit illa oportet pulchri omnis fundamentum: quod nisi firmum fuerit

rui alto a culmine Troja.

Atque vel hoc etiam citavero necessitatis in artibus elegantioribus veritatis diligenter sectandæ argumentum, quod omnes, quotquot æstheticæ artis præcepta tradiderint, hanc inculcaverint regulam, ut naturam sequerentur Oratores Vatesque ducem, ut ad illius exemplar, sua opera componere anniterentur, si alias excelsi quidquam, si, quod sæculum ferat,

ferat, producere valuerint. Quod quidem haud fecissent, nisi humanæ naturæ veluti innatum esset, veritatem in omnibus rebus postulare. Si ad antiquissima respicere nobis placuerit tempora, reperiemus, *Aristotelem*, omnis Scientiæ primum & ætate & dignitate Magistrum, hanc, de qua disserimus, rem magno opere commendare. Illa enim, quæ de naturæ imitatione scripsit, latius patent ac vulgo creditur. Non quidem, ut nonnulli perverse volunt, de natura in omnibus artibus imitanda agit, id quod ad aliquas haud commodissime fortasse possit referri; sed hoc tantum vult monere, ut naturæ sequamur exemplum, quæ in omnibus suis operibus ordinem inter partes omnes & totum observat debitum, atque cuius proprias suas addit rationes atque facultates. Sua valde falluntur opinione, qui omnia *Stagirite* præcepta scholastico pulvere oblita clamitant atque quærendas esse inter saxa & rupes gemmas; tantum id adest, ut potius concinnus, elegans, nitidus in hac præceptione sit. Sed quid nos ad ejus laudem plus dicere fas est, quam quod sit *Aristoteles*. *Horatius* quoque in sua arte poetica veritatem sectandam multis locis inculcat. Ac licet digressiones plures faciat, redit tamen ad præceptionem, unde egressus fuit, ad veritatis colendæ summam necessitatem. Quid aliud his versibus efficere voluit, quam ut falsitatem castigaret:

Humano capiti si quis &c.

Quæ quidem imago non ad tragicum unice genus debet

debet referri, sed ad omnia opera, quæ pluribus absolvuntur partibus. Plura deinde enumerat falsitatis exempla, ad quæ omnia hæc verba applicari possunt:

Incredulus odi &c.

Quibus effectum falsitatis felicissime depinxit immortale ingenium.

§. IV.

Sed quamvis veritas tantæ sit in vita omni humana, inprimis autem in litteris elegantioribus necessitatis, ut nihil nos delectet, nisi quod firmissimo huic innitatur fundamento; qui fit tamen, ut multa falsa, absurda multa & absona, non modo non tædium, verum etiam delectationem nonnunquam pariant? Omnes quidem ad veritatem nati sumus, omnes illam amplectimur & amamus; id quod etiam sine *Aristotelis* auctoritate adstruere haud dubitemus. *d)* Est hoc non luxuriantis phantasie lus, sed ipsius experientie dictamen, multos esse homines qui absurda & falsa quævis in litteris elegantioribus haud perspiciant, multi qui ea admittant, & non pauci qui istiusmodi absurditatis monstrosissimum statuunt pretium & ad sidera extollant. Fuere etiam qui hinc divinare vo-

lue-

d) Τό τε γάρ ἀληθές καὶ τὸ ὅμοιον τῷ ἀληθεῖ τῆς αὐτῆς ἐστὶ δυνάμει ἰδεῖν ἅμα δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸ ἀληθές πεφύκασιν ἰκανῶς καὶ τὰ πλείω τυγχάνουσι τῆς ἀληθείας, κ. τ. λ. Vid. *Arist. Τεχνῆς ῥητορικῆς*, Cap. I, pag. 9.

luerunt humano generi maximam calamitatem, haud aliter ac olim ex cometis animi aniles; quasi nullum certum esset pulchri iudicium, sed suus cuique gustus, quasi homo naturæ quoddam esset ludibrium. Sed num licet legi morali denegare omnibus ratione præditis imperandi vim, ideo quod diversæ apud diversas gentes fuerunt de honesto & recto opiniones: nonne absurdum erit virtuti suam detrachere pretium, ideo quod multi arduam ejus viam deserentes voluptatibus bonas horas impendere operæ pretium ducunt; æque putes absurdum, verum & certum pulchri iudicium ideo tollere, quod plures sint gentes litterarum luce haud collustratæ ac quod absone quibusvis & falsis in poësi aut eloquentia delectentur innumeri. Sunt nimirum hujus rei sufficientes, quas edere licet, causæ. Aut enim præjudicio aliquo imbuti sunt animi, aut ignorantia obscurati, aut hebetiores, quam ut magna & excelsa videre possint & suspicere. Opiniones falsas, qui cum materno lacte suxerunt, quorum menti nullus serenus dies illuxit, quibus omnia veluti chaos quoddam obveniant; ab his nequicquam postulas, ut verum a falso discernant, ut veram inter sententiam, metaphoram, hyperbolam & falsas perspiciant differentiam. Possunt illis Oratores atque Poëtæ falsas doctrinas, falsas sententias omnia absurda propinare, modo præjudicatis, quibus imbuti sunt, opinionibus convenient. Sed diem lucemque illis des; ac mox, quæ ad sidera tollere heri mos fuit, ea hodie vituperabunt atque rejicient. Ignorantia, monstrum illud

ita-

ingens, horrendum, quod generi humano tantum adtulit calamitatis, in causa quoque est, cur falsis suum præbeant assensum mortales. Nihil quidem curare solent ejusmodi homines in litteris elegantioribus præter externam pompam, præter sonora verba & aures quasiantia, nihil præter flores & ornamenta, quæcumque falsa ista fuerint. Si orationem exempli causa habet quis, modo flosculis abundet, modo aures titillet, modo ornamenta quævis afferat, nihil amplius quærunt. Sedent obstupescati atque admirantur, haud aliter ac rusticorum ingens cohors, quæ sponsam, cujus capiti vasta gemmarum haud illarum quidem ingenuarum injecta est congeries, cum stupore quodam sancto conspicit, quam sapiens vel delicatiori sensu præditus ridet; illi quoque sine judicio splendidas quasvis falsitatis amant atque magnis celebrant laudibus. Illis hæc præclara erunt atque miram habebunt elegantiam, non minus quam dignitatem, quæ sapientiores quoque perlegentes aliquando gratisimo perfunduntur sensu, scilicet risus non minus gratus quam salubris est. Exemplum habebis:

*Ädla Pärlor borde blifva
hvarje ord och minsta prick,
ädla stenar jag ock skrifva
skulle om jag fårgor fick,
som dem skulle skildra af
med en klar och liflig strimma,*

at

*at som sol och stjernor glimma
uppå denna frögde-dag.*

Sunt etiam qui oscitentur atque dormitent semper, qui ad pulchrum quodvis & verum adeo obtusum gerant pectus, ut nihil omnino inde sentiant voluptatis. Hi raro litterarum elegantiorum commercio fruuntur, atque si aliquando feliciori auro adflati Musas sua præsentia & suo assensu beare haud dedignati fuerint, præ tædio pandiculari atque dormire non tantum solent verum etiam quod pejus est, falsis quibusvis laudem tribuunt eamque sinceram. Quemadmodum dormientem venatorem innumeræ transvolant aves, sic mille pulchritudines, quas lætissimus observat ingenuus judex, piger iste atque hebes numquam perspicit.

Sed quamvis tam ingens sit illorum cohors, qui nullam in litteris elegantioribus quærant veritatem; ideo tamen nobilioribus artificibus hæc regula sanctissime observanda est, ut a natura rei & veritate numquam discedant. Sunt enim justii rerum æstimatores, quorum ad judicium falsa quævis condemnabuntur, veris autem pretium stabit æternum. Qui rerum cognitione gaudent, qui litterarum gloria florent, qui insuper pulchri cujusvis vivido sensu præditi sunt; illi justii rerum judices, digni qui litterarum elegantiorum scepra teneant, jura dabunt omnibus, quotquot hujus nobilissimæ civitatis membra esse operæ pretium duxerint. Horum autem gustus est communis
C ille

ille quem optamus, ut habeant omnes, quotquot literas colunt elegantiores, æque ac optant Philosophi, ut actiones boni cujusvis hominis norma sit, ad quam se componant reliqui mortaliū. Hic inquam est genuinus & maxime generalis ille gustus, ad cuius si tantummodo nobis adsurgere liceret ideam, nihilo tamen minus immotus stabit æque ac lex moralis. Fortitan nunquam communis erit; sed parvi hoc refert, sufficiat scire, veri in omnibus ingeniosis operibus observandi præceptionem, non esse luxuriantis imaginationis foetum, sed ipsius naturæ dictamen, atque sanum gustum non esse unius cujusdam sapientis, sed esse totius generis humani. e) Quæ cum ita sint, per

---

e) The conclusion, which it is sufficient for us to rest upon, is, that Taste is far from being an arbitrary principle, which is subject to the fancy of every individual, and which admits of no criterion for determining whether it be false or true. It is built upon sentiments and perceptions which belong to our nature; and which, in general, operate with the same uniformity as our other intellectual principles. When these sentiments are perverted by ignorance and prejudice, they are capable of being rectified by reason. Their sound and natural state is ultimately determined, by comparing them with the general Taste of mankind. Let men declaim as much as they please, concerning the caprice and the uncertainty of Taste, it is found, by experience, that there are beauties, which, if they be displayed in a proper light, have power to command lasting and general admiration. In every composition, what inter-

per se patet, quantum adhibere debeat Orator & Poëta acuminis atque diligentia, ut veritas omnibus ejus insit operibus; si enim cum *Horatio*, ut certe debet, profanum vulgus odit atque supra illius præjudicia caput attollere vult, si opus edere optat, quod sæculum ferat atque adcuratori subijci non metuat examini, veritati ante omnia studeat, cui nisi opus suum innitatur, ruat necesse est, quamvis *Dianæ Ephesiæ* templum elegantia atque splendore superare videretur.

Hæc de necessitate veritatis æstheticæ observandæ brevissima dicta sunt; de natura ejus, de benigna in omnia, sive eloquentiæ sive poëseos genera, in mores & affectus influxu & denique in ornamentis omnibus tropis figurisque, quibus superbire solent artes elegantiores, in sequentibus disputabimus.

---

ests the imagination, and touches the heart, pleases all ages and all nations. There is a certain string, which, being properly struck, the human heart is so made as to answer it. Sic pro more suo, id est, eleganter discessit *Blair*, Tom. I. p. 39 - - 40.

